Nederlands Genootschap van Burgemeesters

Aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
De heer H.M. de Jonge
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Verzonden aan:
DGOBDR/DenB/IOB
@minbzk.nl

Den Haag, 8 maart 2024,

Betreft: Consultatie conceptvoorstel Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur tweede tranche.

Geachte heer De Jonge,

Per brief van 13 december 2023 heeft u ons in de gelegenheid gesteld te reageren op het conceptvoorstel Wet bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur. Wij waarderen de geboden mogelijkheid om een reactie op dit voorstel te geven en maken hier graag gebruik van.

Positieve reactie
In maart 2021 hebben wij reeds gebruik gemaakt van de mogelijkheid om te reageren op de Nota van Wijziging van het wetsvoorstel bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur.
Wij hebben toen aangegeven voorstander te zijn van de wettelijke verankering van de risicoanalyse voor wethouders, in het belang van een goed functionerend, integer lokaal bestuur.
Integriteit is een kernwaarde van het openbaar bestuur en van de ambtsdragers die binnen dit bestuur werken. De risicoanalyse is in de afgelopen jaren een goed preventief instrument gebleken om op een adequate wijze in kaart te brengen welke mogelijke integriteitsrisico's zich kunnen voordoen bij de uitoefening van het wethoudersambt.

In 2021 hebben wij wel een aantal kanttekeningen bij het voorstel geplaatst, o.a. over het ontbreken van kaders over de reikwijdte/normering van de analyse en over de behoefte aan meer duidelijkheid over de verantwoordelijkheid van de burgemeester.

De nieuwe tekst van het voorliggende conceptvoorstel komt naar onze mening tegemoet aan onze eerdere kanttekeningen. Zo is de reikwijdte van de normering expliciet opgenomen en is ook helder verwoord wat de rol van de burgemeester is: De burgemeester ziet er – in het verlengde van zijn/haar wettelijke zorgplicht voor de bestuurlijke integriteit – op toe dat de risicoanalyse daadwerkelijk en op zorgvuldige wijze wordt uitgevoerd. De burgemeester is niet verantwoordelijke voor de uitkomsten van de analyse. Wel moet hij of zij beoordelen of de analyse voldoende degelijk is uitgevoerd en of de raad daarmee over voldoende informatie beschikt om een oordeel te vellen over de benoembaarheid van de kandidaat-wethouder. Daarnaast is het aan de burgemeester om erop te letten dat de rechten van de kandidaat-wethouder niet in het gedrang komen en dat eventuele klachten over de procedure worden opgelost. Hiermee wordt de procesverantwoordelijkheid van de burgemeester benadrukt en het hoofdschap van de raad gewaarborgd.

Tot slot is het wetsvoorstel voldoende helder over welke informatie gedeeld mag worden met de gemeenteraad, zodat de raad een besluit kan nemen over de benoembaarheid van de wethouder. Het ‘need to know’- beginsel is goed verwoord, waardoor niet relevante informatie ook niet gedeeld wordt. Op deze wijze is er een goede balans tussen de privacy van de kandidaat-wethouder aan de ene kant en de mate van informatiedeling met de gemeenteraad aan de andere kant.

Met inachtneming van de onderstaande kanttekeningen, kunnen wij het wetsvoorstel daarom van harte ondersteunen.

Enkele kanttekeningen
Ten aanzien van twee onderwerpen maken wij graag enkele opmerkingen;

1. Financiële belangen: Het voorstel introduceert een nieuw artikel voor decentrale bestuurders om te kunnen toetsen aan financiële belangen. De introductie van dit artikel is begrijpelijk, alleen de reikwijdte van het artikel roept naar onze mening vragen op. Wanneer is een aandelenportefeuille ongewenst en wanneer niet? Kan het (tijdelijk) laten ‘slapen’ van een eigen bedrijf voldoende zijn om binnen de marges van het artikel te blijven of niet? De Toelichting spreekt ook over negatieve financiële belangen, zoals schulden uit hypothecaire vorderingen. Wanneer is een hypotheek c.q. het hebben van vastgoed ongewenst en wanneer niet? Is het de bedoeling dat bestuurders hun belangen op dezelfde manier op afstand zetten als bewindspersonen?
Een nadere duiding met een aantal voorbeelden kan naar onze mening verhelderend zijn.

2. Externe onderzoeksbureaus: U heeft aangegeven tot kwaliteitseisen voor externe onderzoeksbureaus te willen komen, echter niet op welke termijn dit zal gebeuren. Het is naar onze mening noodzakelijk om vaart te maken met deze kwaliteitsborging, alleen al om voldoende informatiebeveiliging te kunnen waarborgen ter bescherming van de privacy van de betrokken kandidaat-wethouders.

Tot slot onderstrepen wij met u dat integriteitsbeleid een brede verantwoordelijkheid is van alle politieke ambtsdragers, zowel individueel als gezamenlijk. Integriteit is niet enkel een taak van de burgemeester. De burgemeester heeft ‘slechts’ de verantwoordelijkheid om de integriteit te bevorderen, te stimuleren, het onderwerp te agenderen en te zorgen dat de procedurele kanten van

het onderwerp goed op orde zijn. Een integer decentraal bestuur vraagt niet alleen om toetsing aan het begin van de college-/raadsperiode, maar om een permanente, integrale aanpak van normaliseren en professionaliseren, waarbij het goede gesprek met elkaar centraal staat.

Met vriendelijke groet,

Voorzitter van het Nederlands Genootschap van Burgemeesters